

IOMRADH

AIR

OB AIR AN SPIORAD

ANN AN SLUAGH DHE.

LE EOIN DOMHNULLACH,

MINISTEAR ANN AN EAGLAIS SHAOR NA TOISIDHEACHD.

“An uair thig esan, Spiorad na firinn—bheir e glòir dhomhsa.” EOIN, xvi. 13, 14.

DINGWALL:

PRINTED AT THE ADVERTISER OFFICE.

MDCCCXLV.

DINGWALL: PRINTED AT THE ADVERTISER OFFICE.

LAURISTON CASTLE
LIBRARY ACCESSION

AN ROIMH-RADH.

Tha Crìosd, roimh dha dol suas, ag innseadh d'a dheiscioblaibh, g'am b' bhuannachd dhoibh Esan a dh'fhalbh; "Oir mur falbh mi," deir e, "cha tig an comhfhurtair do' ur 'n ionnsuidh-sa; ach ma dh'fhalbhas mi, cuiridh mi esan do' ur 'n ionnsuidh," Eoin, caib. xvi. 7. Agus tha e ag innseadh, 'nuair a thigeadh e, ciod i an obair a dheanadh e. Faic rann 8-15—faic, mar an ceudna, Eoin, caib. xiv. 26, agus caib. xv. 26. Tha e soillear o na h-earrannaibh so, maille ri iomadh earrann eile air feadh an Sgrìobtuir, ga'm bheil obair mhòr agus ghlòrmhor aig an Spiorad r'a dheanadh, reir suidheachaidh coicheangail nan gràs; cha lugha i no bhi glòireachadh Chrìosd, ann an tarruing pheacach do ionnsuidh, agus cumail suas, is toirt air a h-aghairt, na beatha spioradail ann an cloinn De, gus am bi iad air an abuchadh air son glòire. Ach tha aobhar eagail g'am bheil an obair so, ann an tomhas mòr, dol às ar sealladh, eadar theachdairean agus phobull. Bitheadh an soisgeul air a shearmachadh nar measg, ann an gloinne, o là gu là; ach bithith e gun bhrìgh dhuinne. Fainaidh peacaich mar bha iad, agus cha bhi fàs, ach dol air ais, ann an gràs, aig pobull Dhe, mar tig an Spiorad a nuas! Faic

Isa. xxxii. 13-17. 'Sann uime sin, 'chum a bhi toirt beachd dhúinn air obair an Spioraid, mar tha i air a foillseachadh san Fhocal ; agus sinne a ghluasad gu bhi dian-thagradh gu'n tigeadh an Spiorad glormhor ud anuas oirnn, eadar theachdairean agus phobull, mar Spiorad dùsgaidh, soillseachaidh, iompachaidh, solasachaidh, agus naomhachaidh, a chuir an t-ughdar na roinn so ri cheile. Agus se a dhùrachd agus urnaigh ri Dia, gu'm beannaicheadh Esan an t-"iomradh" do 'n leughadair !

E. D.

IOMRADH AIR OBAIR AN SPIORAID ANN AN
SLUAGH DHE.

AIR FOSN—“*Se fulangas mo Shlanuighear.*”

I.

O, dheanainn luaidh—na'm b' urrainn mi'—
Air obair Spioraid Dhé!
Mar tha i choidh r' a h-aithneachadh,
'Na toradh is na beus.*
'S fìor, tha a freumh tur-fholuicht uainn ;
Mar chraobh 'san talamh sheimh,
Ach innsidh 'chraobh le 'toradh dhuinn,
Gu 'm bheil aic bun is freumh.

II.

Ach, Ughdair mhoir na h-oibir ud,
'Sa thobair beath' na slaint',
An' cridheachaibh do phobuill-se ;
O, cuidich leam 'sa chàs !
Is deonaich saors' is solus dhomh,
Is breithnachadh, tre ghràs,
Air d' obair, chum gu'm b' aithne dhomh,
A h-aithris ann mo dhàn !

III.

O, thainig muthadh gàbhaidh oirnn ;
'S ro chràiteach e r'a luaidh !
Oir thuit gu leir an' Adhamh sinn,
Is dh' fhagadh anns' sinn truagh :
Ged chruthaichheadh gu gloirnhor sinn,
O, chaill an t-òr a shnuagh !
'S tha obair ghrinn an òr-cheird nis
Gu brònach, millt', is truailt' !

* Mat. vii. 20.

IV.

A steach do'n t-saoghal thainig sinn—
 Fo bhinn a bhàis gu truagh!
 Do'n pheacadh nis is trillean sinn,
 'S do Shatan, 'thug oirm buaidh!
 'S na h-uile san staid bhrònach ud,
 Mar mhairbh gun deò san uaigh;
 Gun chuideachadh, gun dochas ac',
 Ach ruisgt' do dhòruinn buan.

V.

Ach rùnaich Dia, o shiorruidheachd,
 An' diomhaireachd a ghràidh,
 Seadh, peacaich chaillt', gu miorbhuileach,
 Tre Chrìosd, a thoirt gu slàint':
 'S mar choisinn Esan saorsa dhoibh;
 Tha Spiorad Naomh nan gràs
 A' teachd a mach gu'n naombachadh,
 'S cur riu na saors' gu slàn.

VI.

'S gun cheisd is iad an t-àireamh ud
 A gràdhaicheadh le Dia,
 'S a thaghadh air mhodh gràsmhor leis,
 Airson 'n do bhàsaich Crìosd.*
 'S ann rìus' a mhàin 'chompartaicheas
 An Spiorad slainte shior;
 Is anam dhiubh cha 'n fhàgar leis,
 Gu dol gu bràth a sìos.

VII.

Nan d' bhàsaich 'n àit nan uile e,
 —Is sud tha cuid ag radh—
 Am bitheadh anam fulang dhiubh,
 Fo ghuin an dara bàis?
 No 'n agradh lagh is ceartas dhiubh
 Na féich, gu beachd, bha pàight' ?
 O, 's truagh gach sluagh is Teachdair dhiubh,
 Do 'n bheachd ud a bheir àit!

* Eoin x. 11, 28.

VIII.

Is fìor, tha gairm ar soisgeil-ne,
 Gun leth-bheith, do gach sluagh ;*
 Is 'thaobh nan uile 'chreideas e,
 Bidh ac'san saors', le buaidh :
 Is fìrinn sud ; ach aidich'maid
 Gu'n seas an taghadh buan ;
 Oir 'n da cuid 's punca creidimh iad,
 Air teisteanas Rìgh nan sluagh.

IX.

Tha rùinte Dhé na 'n diomhaireachd ;
 'S cha 'n iongha leinn an sgeul :
 Dha fein a mhàin is riaghailt iad,
 'Na ghnìomharaibh gu léir.
 Ach O, cha b' iad na rùinte ud,
 'Bha dùint 'na uchd o chéin,
 'Thug e mar riaghailt umhlachd dhuinn ;
 Ach Fhocal cùbhraidh fein. †

X.

'An sud tha gairm an t-soisgeil dhuinn,
 —'S gun cheisd, o chridhe Dhia—
 Gun dàil, air bonn a theisteis-san,
 Bhì teicheadh dh' ionnsuidh Chrìosd.
 Tha 'n soisgeul teachd le ughdaras,
 D' am bun dhuinn lùbadh sìos :
 Se sud a 's riaghailt umhlachd dhuinn,
 'S cha 'n e na rùinte sìor !

XI.

'San cur na saorsa ghlòrmhoir riu,
 Reir orduigh sìorruidh Dhè,
 Nì 'n Spìorad obair oirdheirc' orr',
 Mar òr ro dhearbht' na ghnè ;
 Bidh Crìosd na bhunait dhochais dhi,
 'S na chomhnadh buan gu ré.
 San aith-bhreith tha i toiseachadh,
 'S tha GLOIR a' teachd 'na deigh !

* Marc xvi. 15, 16.

† Deut. xxix. 29.

XII.

Is thaobh gur obair ghràs-mhor i,
 Mar tha i innte fein,
 Is ionnann choidh 'na nadur i,
 An' cloinn nan gràs gu léir;
 Oir cia b'e eadar-dhealachadh
 A gheibhear measg an treud,
 Is caoraich d' an aon olainn iad,
 'S gu h-uile d' an aon ghnè.

XIII.

Ach 's obair tha ro-dhiòmhair i,
 A'm pobull Chrìosd 's gach àl;
 Tre 'm bheil iad 'giulan iomhaigh-san,
 'S le'n anam strìochdadh dha!
 O'n t-saoghal thruagh tha 'n obair ud
 Tur-fholaicht', seadh, do ghnath:
 'S am pàirt, is obair f'holaidht' i
 O'n anam fein f'huair gràs.*

XIV.

Tha 'm Focal, anns gach Tiomnadh dheth,
 Toirt iomraidh shoilleir fhior
 Mu'n obair ghlormhoir innholt ud,
 Tha ionmhuineach le Crìosd.
 Is cumamid ri 'theisteach-san
 Tha seasmhach buan gu sior;
 Is foghlamaid an teagasg uaith',
 Tre 'n tuig sinn obair Dhia.

XV.

Se'n Spiorad Naomh is Ughdar dhi,
 Araon na tùs, 's na fàs;
 Is se fadheireadh, 'chrùnas i,
 'Chum cliu an Triath gu bràth.
 'S tra thig an Spiorad uasal ud
 A nuas air cloinn a bhàis,
 Fìor-nochdaidh e, gu buadhach annt,
 Ard-uachdranachd a ghràis.

* Col. iii. 3.

XVI.

Se dhearbhas orr' am peacaidhean ;
 Seadh, peacadh gin is gnìomh ;
 'S gur h-e a riabh bu chleachdamh dhoibh,
 Bhi briseadh reachda Dhia ;
 Gu'n d' tharruing sud gach truaighe orr',
 Seadh, truaighean trom is sior ;
 'S gu b' e an ciont a b' uabhasaich,
 Gach uair, bhi 'diùltadh Chrìosd !*

XVII.

Tra bheir e bioradh 's dusgadh dhoibh,
 Is curam mu'n staid chaillt', †
 Bidh mothachadh air cùradh ac',
 'S bhi ruisgt' do'n fheirg a thoill :
 Oir falbhaidh, 'n aon-uair cuideachd uath',
 Gach luideag is fein-fhoill ;
 Is gheibhear sin ri tuireadh iad,
 Gun chuideachadh, gun soills'.

XVIII.

Ach anns an luidhe bhrònach ud,
 'S tra theich gach dochas bhréig',
 An Spiorad bheir 'na throcair dhoibh,
 An dochas, choidh, nach treig.
 Ach lotaidh e mu'n slanuich e ;
 'S bidh 'n sàthadh, theagamh, geur :
 Ach mar is doimhn' an sàthadh ud,
 Bidh 'n slanuchadh d'a reir.

XIX.

Gidheadh, fo'n lot cha'n fhag e iad,
 —Cha b'e, gu brath, a rùn—
 Se 'n tarruing chum an t-Slanuighear,
 Gu h-àraidh tha na shùil :
 Is ni e obair ghrasmhor orr',
 'Cur tabhachd annt is lùth's ;
 A chum gu'n creid, 's gu'n tearnar iad,
 'S do ghràs g' an toir iad cliù.

* Eoin xvi. 8.

† Gnìomh ii. 37.

XX.

Seadh, ni e obair ghrasmhor orr' ;
 An nadur ni e nuadh :
 D' an ghoireadh, leis an t-slanuighear,
 An aith-bhreith tha o shuas.*
 'S tra ni an Spiorad gloirmhor ud
 An tabhairt beò 's gach buaidh,
 Ri Criosd, an sin dluth-chordaidh iad,
 Le creideamh beò, san uair.

XXI.

Cha ghabhar ach tre chreideamh ris ;
 'S cha chreid sinn choidh dhinn fein ;
 Oir anam marbh, co theireadh e,
 G' an creid e teistias Dhe ?
 Ach ceart mar tha ar sàbhaladh
 O chumhachd gràis gu leir,
 Tha 'n creideamh beò, is slainteil ud,
 O ghràs dhuinn mar an ceudn'.

XXII.

Tha mearachd mhor—'s is craiteach i—
 San laths' a dol mu'n cuairt ;
 Ach taitnidh choidh ri nadur i,
 Seadh, nadur feineal truagh !
 G'am bheil creideamh anns 'n t-Slanuighear,
 Trid am bheil slainte bhuan,
 Dol roimh an aith-breith ghràsmhor ud
 'S o nadur 'g éiridh suas !

XXIII.

Is fìor, gu cinnt, gur dleasdanas,
 Bhi creidsinn ann an Criosd ;
 'S bhi gabhail ri a theistias-san ;
 Oir tha, gun cheist, e fìor ;
 Is gur e ciont nam milte e,
 A chual an fhirinn riabh,
 Nach d'thug iad aire 'rìreadh dhi,
 'S nach d' chreid iad i o Dhia.

* Eoin iii. 3.

XXIV.

Ach 's aon ni sud mar dhleasdanas,
 Tha taisbean' ughd'rais Dhe,
 'S a chòir a tha o pheacaich aig,
 Do 'reachd bhi 'g agair geill:
 'S is ni gu h-iomlan eile e,
 'M bheil comas ac, dhiubh fein,
 Bhi gairm gu bith a chreidimh ud
 A anam tha fo'n eug !

XXV.

Na bitheadh neach ag innseadh dhomh,
 Gur firinn sud o Dhia ;
 Oir aicheadhaidh a phiobull e,
 O' thùs gu 'chrich a sios.
 An creideamh 's lus nach d' àraicheadh
 An' gàradh naduir riabh ;
 Dh'fheumadh e fonn a b' fhearr na sud,
 Chum fàs thoirt dha is gnìomh.

XXVI.

Ri Crìosd, a deirim, cordaidh iad,
 Le creideamh beò gu saor :
 Is gheibh iad ceangal posaidh ris,
 Am posadh choidh nach sgaoil.
 Is bheir e dìon is stiùradh dhoibh,
 'S fìor chomunn dlùth is caomh ;
 'N sin their a *cheib*, le dùrachd ris,
 'S tu " fear mo rùn, 's mo ghaoil."

XXVII.

Se Crìosd an fhionain fhirineach,
 Mu'n d' innseadh dhuinn leis fein ;
 'Chompartaicheas gun diobradh riu,
 Am beath 's am brìgh gu leir :
 Tha aonadh dlùth is diòmhair ac'
 Ri Crìosd,* tre Spiorad Dhé,
 Air nach cuir ùin no siorruidheachd
 Choidh crìoch, no idir sgeul.

* Eoin xv.

XXVIII.

Se'n t-aonadh bonn a chomuinn ud,
 Th' aig 'phobull-san ri Dia,
 'S tre 'm builich e, gu h-ullamh orr',
 A chomunn blath is fìor;
 Araon se bonn nan còirichean,
 Gu sònruicht', th' ac an' Crìosd,
 Tre 'm faigh iad, mar is dochas dhoibh,
 An oighreachd ghlormhor shior.

XXIX.

Ach O, nach aonadh beannuicht' e,
 Th' aig 'n anam nis ri Crìosd!
 Tre chreideamh, choidh, o'n tarruing e
 An toradh nach bi bliòn:
 Oir 'fhireantachd tha uime-san,
 Tre 'n ghabhadh ris le Dia,
 Is Crìosd bidh mar na h-uilibh dha,
 Gu h-uile, is gu sior.

XXX.

Bidh 'n Spiorad Naomh a threoraich iad,
 Gu sònruicht', dh'ionnsuidh Chrìosd,
 O'n là sin 'gabhail comhnuidh annt',
 Mar Spiorad sòlais shior.
 Is ni e Teampull àluinn dhiubh,
 Mar àite-taimh do Dhia;*
 'S oibrichidh e gu gràsmhor annt',
 Gach là' an toil 's an gnìomh.

XXXI.

Se'n Spiorad ceudn' a naomhaicheas†
 Gach aon air leth do'n treud,
 A tabhairt cumaidh, 's aomaidh dhoibh,
 A dh' aontann ri toil Dé.
 Is anns an obair dhìleas ud,
 Se fìrinn Fhocail fein
 Am meadhon tre an saothraich e,
 'S ann air gach aon gu leir:

* 1 Cor. iii. 16.

† 1 Pead i. 2.

XXXII.

'S fo obair ghlan na naomhachd ud,
 Bidh gràdh gach aon do Chrìosd;
 Oir thearbadh nis o'n t-saoghal iad,
 'S o chomunn dhaoin' gun Dia.
 O lagh a pheacaidh shaoradh iad, *
 'S o dhaors' gach ana-mhiann:
 Tha corp a bhais 'na dhaorsa dhoibh, †
 Ach gheibh iad saors' sa chrìoch.

XXXIII.

Is fìor bidh cathan piantail ac'
 A riabh o fhuair iad gras;
 Oir 'n fheoil bidh choidh a' miannachadh,
 'S ag iarraidh rìs a h-àit. †
 'S an cogadh ud cha chrìochnaich e
 Gu sìor gu uair a bhà is:
 Ach sguiridh 'n sin gu sìorruidh e,
 Oir choisinn Crìosd am blàr!

XXXIV.

Ach maille ris gach sàruchadh,
 Is cràdh a th'ac o'n fheoil,
 Thig saighdean geur o Shatan thuc, ||
 Gu bràth, tha orr' an' tòir.
 'S bheir daoine fuath bhios dearbhta dhoibh,
 Is deochan searbh r' an òl;
 An' so bithidh geur-leanmhuinn orr',
 Is garbhlachd ac' 'san ròd.

XXXV.

Ach gheibh gach neach do'n àireamh ud,
 Gun teagamh, gràs is glòir:
 Oir chionn gur beò an Slanuighear,
 Gu bràth bidh iadsan beò. §
 'Se gealladh cinnt' an Tighearn' dhoibh,
 Gu'n sìob e uath' na deòir;
 'S bidh es' na chuibhrionn sìorruidh dhoibh,
 'S thig crìoch air lathaibh 'm bròin. **

* Rom. viii. 2. † Rom. vii. 24. ‡ Gal. v. 17. || Ephes. vi. 16
 § Eoin, xiv. 19. ** Isa. lx. 20.

XXXVI.

O, leanamaid an naomhachd ud,
 Ni 'n t-anam aon ri Crìosd,
 An' coslas is an' caomhalachd,
 'S an' comunn saor is sìor !
 Do'n pheacadh is fìor namhaid i,
 'S is bàs i dha 'sa chrìoch !
 Se mais is gloir ar nadur i,
 'S tre' meal gu brath sinn Dia !

XXXVII.

Se Splorad naomh na fìrinn e,
 A mhìnicheas a ciall,*
 'N sin gabhaidh iad d'a rìreadh rith',
 Mar 'n f'hirinn tha o Dhia.
 Is bithidh si, tre'n fhàsach, dhoibh
 Mar sgàthan aoillear fìor,
 'Sam faic iad Gloir an t-Slanuighir,
 Tha àillidh mar a ghrian !

XXXVII.

Bidh Focal Chrìosd mar sgàthan doibh,
 'Sam faic iad àilleachd fein ;
 'S ni 'n sealladh mthadh àluinn orr,
 Gu'n nadur-san, 'sa sgeimh. †
 'S ma thugadh suilean fosgailt' dhoibh,
 Is sgoltadh tuigs' is leirs',
 'Chum faicsinn gloir' a chuspair ud ;
 Sud obair Spiorad Dhé.

XXXIX.

Bidh 'm Focal naomh 'na lòchran dhoibh,
 Fuidh sheolaidh 'n Spioraid cheudn',
 Tre'm bi aid air an treòrachadh
 Gu tìr na gloir' gu ré. ‡
 Bu chianail dorch an turus dhoibh,
 —'S cha b' turus i gu néamh—
 Mur bitheadh 'n lòchran dealrach ud,
 'Toirt soluis dhoibh na'n ceum.

* 1 Cor. ii. 10, 12. † II Cor. iii. 18. ‡ Salm. cxix. 105.

XL.

Se'n fhirinn 's bonnchar creidimh dhoibh,
 Mar theisteads fìorghlan Dhé;
 Tre'm fairich, is an aidich iad,
 Gur coigrich iad fo ghréin:
 Tre chreideamh 'n fhocail gluaisidh iad,
 Nan turus suas gu néamh; *
 'San Spiorad cumaidh suas ann' e,
 Tre bhuaidh a chruinne-cheus'.

XLI.

Se an crann-ceus' gu sônruichte,
 An lòn 's an dìon 's an steigh;
 An' sud tha seasamh gloirmhor ac',
 Air carraig chomhnard rèidh. †
 'Sa mheud 's a fhuair an creideamh ud,
 A ghlacas teisteads Dhé,
 'S iad-san gu fìor a dh'aidicheas,
 Gun saidealtas, e fein.

XLII.

Seadh, aidichidh 's cha'n àicheadh iad,
 Gun nàire aire an gruaidh,
 Fìor-ghloir is crùn an t-slanuighir,
 'Chuir cuid, 'n ar là, san uaigh!
 Oir chuir iad cùl—'s cha chiùirteach leo—
 Rì ughd'ras Chrìosd san uair,
 Is roghnaicheadh, le durachd leo.
 An rùsg an àit an Uain. †

XLIII.

Och, sud gu lagh is Cùirtibh iad,
 Gu ciùrradh oighreachd Dhia!
 'S do dhaoinibh thugadh umhlachd leo,
 A' lùbadh dhoibh roimh Chrìosd:
 Is ruaig iad às a ghàradh e,
 San robh a thàmh o chian;
 Is dh'fhàgadh nis mar fhàsach e,
 Na ghàradh tioram blion!

* II Cor. v. 7. † Salm. xl. 2. ‡ Eoin, x. 12, 13;
 Esec. xxxiv. 11-20. Jer. xii. 7-12.

XLIV.

'S ma tha iad measg an àireimh ud,
 A mhothaich gràs a riabh :
 Riu theirinn—ged nach fàidh mi—
 Gu'm faigh iad cràdh is pian.
 Is ni e nach gabh àicheadh dhuinn,
 G'an d' chràidh iad Spiorad Dhia ;
 'S gu'n luidh orr' doille 's fàsalachd,
 An teagasg dh'fhagas blion !

XLV.

Ach cia be fhuair an creideamh ud,
 A ghreimicheas ri Criosd,
 Dhoibh bheirear neart gu' aideachadh,
 'S gu seasamh leis gu dian :
 Oir 'n Spiorad, tha 'na throcair-san,
 'Na chomhnaidh annt' gu sior,
 An creideamh cumaidh beò e annt',
 Seadh, beò annt' gus a chrìoch.

XLVI.

Se Spiorad na h-uchdmhacachd e,
 A'm macaibh Dhé nan sluagh,
 A theagaisgeas le acaireachd
 Dhoibh ABA 'ghlaodh 'na chluais ;*
 Oir bheir e muinghin cloinne dhoibh ;
 Is aithne ghlan' le buaidh,
 Air Dia 'na aogas athaireil,
 'N sin theid an ABA suas !

XLVII.

Bithidh e na fhear-tagar annt',
 Ag eadar-ghuidh' le buaidh ;
 G'an teagasg gu bhi'g aslachadh,
 Le osnaibh tha do-luaidh †
 Seadh, ni e pobull urnaigh dhiubh,
 'S gach dùich a'm bheil an cuairt :
 Is gheibh iad neart is ùrachadh,
 'N tra thig an driùchd a nuas.

* Rom. viii. 14. † Rom. viii. 28.

XLVIII.

Aig uairibh, an tra' lùbas iad
 An glùn, aig caithir gràis,
 Thig frasan blà is ùrail orr',
 Mar dhriùchd a bheir orr' fàs.
 Is ruithidh 'n sin gu sùrdail iad,
 An cùrs', o là gu là;
 Is gheibh thu 'n anail chùbhraidh ac',
 'Sa ghnùis bhios geanail tlà.

XLIX.

Ach O, nach robh mar Jacob sinn,
 Le spàirn a ghleac gu dian;*
 Gus 'n d'fhuair e 'bheannachd àraidh ud,
 A dh'fhag e air a rian!
 Oir ged bha 'n t-aingeal gràsmhoir ud,
 Tur laidir gu' chur sios;
 'Sann chuir e neart is tàbhachd ann,
 Rinn Jacob treun sa ghnìomh.

L.

Se gealladh Dhia do Israel,
 A dh' fhiosraich e le ghràs,
 G'am bi e mar an t-uisge dhoibh,
 Mar uisge mìn is tlàth. †
 Ach 's minic thug e dòirtidhean, †
 A chòrr air 'fheartaibh gnàicht',
 Tre 'n chuireadh aois is oigrìdh leis,
 Gu sònruicht', dh' iarruidh slaint'.

LI.

O c'ait an diugh, 'm bheil cuimhneachas
 Nan linn chaidh seachad uainn?
 San robh e do ar sinnearibh
 Toirt *cuingeis*. iomadh uair!
 'N tra bha an Spiorad glòirmhor ud
 'G a dhoirteadh chean anuas,
 'S gu slanighear g'an treorachadh,
 'San d' fhuair iad sòlas buan!

Gen. xxxii. 24-26.

† Hos. xiv. 5.

† Isa. xlv. 3.

LII.

Bu shealladh ait do Throcair sud,
 —D' am b' bhròn gun cheist ar truaigh—
 'N tra thigeadh 'n Spiorad glòirmhor ud,
 'Na dhòirtidhean a nuas ;
 'S tra ghlacadh e na ceudan dhiubh,
 Seadh, ceudan an aon uair !
 G' an tarruing leis gu h-eifeachdach,
 Gu treud is crò an Uain.

LIII.

An sin bha laithean samhraidh ac',
 'San dannsadh iad gu gleust' :
 Chaidh thairis nis an geamhradh uath'
 'S chluinnt' oran binn nan eun :
 'S na measgsan, chluinnt, gu suilbhreach
 Guth a cholomain shéimh' :
 Chitht' lus is geug fo thoradh 'n sin ;
 'S an talamh fein fo sgéimh ! *

LIV.

'S cha' ne g'an cual, ach chunnaic sinn ;
 'S bu sheallaeh beannuicht' e !
 'Se peacaich thruagh, gu muladach,
 Rì tuireadh 's sileadh dheur !
 Oir mhothaicheadh an cunnart leo,
 'S bhi nis fo mhallachd Dhé ,
 Air 'n d'thug an Spiorad urramach,
 Le chumhachd-san, dhoibh léirs'.

LV.

'Se rinn na shealladh beannuicht' e,
 Am focal bhi dol sàs
 A'm peacaich laidir chennairceach,
 'S g' an leagadh sios gu làr :
 'S an Spiorad leis 'n do leòdnadh iad,
 G' an treorachadh gu slàint' ;
 Air Slanuighear 'toirt eolais dhoibh,
 'S g'am pòsadh ris gu bràth.

* Dan. Sholaimh ii. 11-31.

LVI.

Tha cuid fhuair dhachaidh sàbhailt dhiubh
 S' air leabaidh 'm bàis rinn sgeul,
 Air cumhachd 's gràdh an t-Slanuighir,
 A nochd a ghràs dhoibh fein :
 Is anns a chreideamh bhàsaich iad, *
 Ann dochas slainte ré,
 'N tra chuireadh 'thaobh is dh'fhagadh leo,
 Am pailunn talmhaidh créidh. †

LVII.

'S tha chuid dhiubh fathast dh'fhagadh dhuinn,
 Tre chaoimhneas ghràidh ar Dé,
 Nis beo tre chreideamh 'n t-Slanuighir,
 'S a' gluas'd gach là d'a reir.
 Is Dia gu' n gleidh gu sabhailt iad
 O Shatan, 's uatha fein ;
 'S o shaoghal coimheach ardanach !
 'S gu'n cuir an t-àireamh 'meud !

LVIII.

Is truagh gach neach a dh'àicheadhas
 Gur obair ghràis a bh' ann !
 'S g'am b' shoillear do na Brathraibh i,
 'S do chairdibh Chrìosd 'san àm :
 A thaobh na sheallas tàireil oirr,
 Ag radh gur e bh' innt moll,
 No chuireas à leth Shatain i, †
 Bidh cràdh ac dheth is call !

LIX.

'S fìor, bha iad measg an àireimh úd,
 Air 'n d' thainig crith' is gluas'd ;
 Ach thuit air falbh o'n là sin iad :
 'S mo chradh, tha'd nis na'n suain !
 Ach c'ait' 'n robh 'n Spiorad saothreachadh
 'Measg dhaoine riabh, le buaidh,
 Nach cuireadh Dia an t-saoghail so
 Faoin-dhealbh do 'n obair suas ?

* Eubh. xi. 13. † II Cor. v. 1. ‡ Mat. xii. 24, 31 32.

LX.

Ach co, a chionn sin, dh'àicheadhadh
 G' am b' obair ghràsmhor i?
 No 'chuireadh à leth Shatain i?
 Bu chràiteach goirt an ni!
 San t-siol as faillain dh'fhàsas dhuinn,
 Bidh diasan fàs gun bhrìgh;
 Ach, a chionn sin co 'chàineadh e,
 No 'leigeadh dha dol dhith?

LXI.

Ach 'chloinn na oibir ghràsmhoir ud,
 Na cràidhibh Spiorad Dhé; *
 Tha annaibh na fhear-àiteachaidh,
 Mar Spiorad gràis gu ré!
 Mun tarruing e a làthaireachd,
 Rè iomadh là uaibh fein,
 'S gu'm faigh sibh caoil' is fàsalachd,
 A dh'fhàgas sibh gun fheum?

LXII.

Cha 'ne, gu tur, gu'm fag e iad,
 'S an d' ghabh e tamh a riabh;
 Oir seasaidh 'n ceangal gràsmhor ud,
 Gu bràth, a th'ac ri Criosd.
 Ach bidh mar phreas an gàradh iad;
 A dh'fhàsadh seac is crion,
 A 'fhreumhan ged nach bàsaich iad,
 Air 'bharr cha 'n fhaic thu biadh.

LXIII.

Ach 's truagh gun cheist, gach anam dhiubh,
 Do nach aithne am feum
 Air 'n obair mhor is bheànnuicht' ud,
 A dh'fhairich pobull Dé!
 Oir peacadh bithidh riaghladh annt',
 'S an diabhlul mar an ceudn'!
 Is fanaidh fearg an Tighearn' orr',
 Do Chriosd mur toir iad géill!

LXIV.

Bha cuid dhiubh na'n suil-fhianuisibh
 Air obair Dhia 'san uair,
 'S iad féin na'n seasamh diomhanach ;
 Do Chrìosd gun tabhairt cluais,
 'N tra chaidh e mach 'na charbad-san,
 Air anamaibh 'toirt buaidh' !
 Ach nis, an là ud dh'fhalbh e uath ;
 'S an staid, gu dearbh, tha truagh !

LXV.

Se 'n Spiorad Naomh ni toileach iad,
 Bhi tabhairt geill do Chrìosd ;
 'S am bi gach saors' is sonas ac',
 Nach dealaich riu gu sior.
 'S O ! anam, thoir an obair dha,
 A bhuineas dha mar Dhia !
 Mu'n tig am bàs gu h-obainn ort,
 G' a d' leagadh teann a sios !

LXVI.

'N sin dorus trocair dùnar ort,
 Bha dlùth dhuit fad do là ;
 Tre 'n tugadh cothrom dùsgaidh dhuit
 Gu cùram mu do shlaint' ;
 Ach chionn gu'n d' chuireadh cùl leat rith',
 Bidh cùradh agad 's cràdh ;
 Oir dh'fhalbh a nis an ùin ud uait ;
 An ùin nach pill gu bràth !

LXVII.

Ach fathast 'm feadh 's tha ùin ann dhuit,
 Is gairm as-ùr o Dhia,
 Mo thruaighe leir, nach dùisgeadh tu
 'S nach dùnadh tu ri Chrìosd !
 Tha 'ghairdean fathast sìnte dhuit,
 O creid gu cunnt' gur fìor !
 'S gun dàil, ma se, 's nach pill thu ris,
 Di-mhilltear thu gu sior !

LXVIII.

Mo thruaighe leir, cha 'n aithne dhuit
 Do chunnart no do chall,
 No 'mhallachd tha 'na luidhe ort,
 Mar eallach tuille 's trom !
 'S cha 'n e a's lugha cunnairt dhuit,
 Do d' chunnart a bhi dall !
 Ach Dia gu 'n tog an dalladh dhìot,
 Mu 'n leagar thu fo'n fhonn !

LXIX.

Is sibhse 'shluaigh mo chùram-sa
 O, b' e mo dhùrachd dhian,
 Ri Fear mo ghràidh gu ,n dùnadh sibh ;
 'San ùir mu 'n luidhinn sìos !
 Oir dhoirteadh e, 'na ghaolsan oirbh,
 An Spiorad Naomh gu fial :
 O Gluaisibh !—teichibh !—aomaibh ris !
 Seadh, aomaibh,—'s gabhaibh ciall !

LXX.

Tha iomadh dhibhs' mi-chùramach ;
 —Is ciùrtach leam a luaidh !—
 O ! idir c'uin a dhuisgeas sibh,
 O 'r dùsal throm, 's 'ur suain ?
 Oir ma gheibh bàs is breitheanas,
 —Tha feitheadh air gach sluagh—
 Sibhse gun Chrìosd 's gun mhaitheanas,
 'Ur seasamh bithidh truagh !

LXXI.

'S ma chi mi 'measg an àireimh sibh,
 San là an nochdar Chrìosd,
 Chum sgaradh choidh o 'lathair-san,
 Na rinn air tàir a riabh :
 Is ni e 'n diugh ni deurach mi,
 —Ach sgeul e bhitheas fìor—
 Ri 'r dìteadh-san gu 'm feumar leam,
 Mo sheul a chuir gu sìor !

LXXII.

'Sa chuid 'n ur measg a ghradhaicheadh
 Le Dia nan gràs o chian ;
 'S mar thoradh air a ghràdhsan dhuibh,
 A thàlaidh sibh gu Criosd ;
 Gu 'n robh a Spiorad gràsmhorsan,
 'Ghabh tamh 'na phobull riabh,
 'Chiodh maille ruibh, 's 'gur'n àiteachadh
 —Sud m' urnaigh ghnàth ri Dia—

LXXIII.

'S fo stiùradh 'n Spioraid uasail ud,
 A chuireadh nuas 's gach àl,
 O bithibh beò, is gluaisear leibh
 Seadh, gluasibh ann gach là !*
 Faigheadh e tric a lùbadh sibh,
 Is dlùth ri caithir ghrais ;
 Is cuimhnichibh 'n ur 'n urnuighibh
 'M Fear-iuil le 'miann 'ur slaint' !

LXXIV.

Is tagairibh, gu dùrachdach,
 G' an tigeadh 'n driùchd a nuas,
 D' ar'n Eglais bheireadh ùrachadh
 Is lùth's gu seasamh suas ;
 Gu seasamh le a Ceannard-san,
 A cheangal ris sau uair ;
 Is bheirear dhi na beannachdan
 A cheannaich e d' a shluagh.

LXXV.

'Sa theachdairean an Tighearna,
 'Na Fhionansan fhuair dreuchd,
 'S na thigh' a ghabh ri riaghladhsan ;
 'S tha 'g iarruidh maith an treud ;
 O ! chuireadh leis fo fhiachaibh sibh
 'Bhi biathadh 'phobuill fein,
 Is peacaich 'ghairm gu strìochadh dha,
 'Sam bi ac dìon gu ré !

* Gal. v. 25.

LXXVI.

Air driùchd an Spioraid ghlàrmhoir ud
 Biodh eolas agaibh 's leirs' ;
 Is thugaibh àite comhnuidh dha,
 Gu sònruicht', annaibh fein.
 Oir se bheir saors is comas dhuibh,
 Ni ullamh sibh san dreuchd ;
 'S a dh'easbhuidh ghnùis 's a chomunn-san,
 'Ur 'n obair tha gun fheum !

LXXVII.

O bithibh choidh mar sholusaibh,
 Ro-dhealrach measg an t-sluaigh ;*
 Is cuimhnichibh gur salainn sibh,
 Do 'n talamh 'm bheil ur cuairt.†
 Is seirmadh gloir Fear-saoruidh leibh,
 —A ghaol, a bhàs, 's a bhuaidh—
 'S fo dhriùchd an Spioraid saothraichibh ;
 'S 'ur saothair-san gheibh duais.

LXXVIII.

Ach Dia nan gràs gu'n deònaicheadh,
 A Spiorad dhoirteadh nuas !
 Chum tional steach nam fògarach,
 'S gach sean is òg a ghluas'd !
 Gu'n duisgeadh e na codalaich,
 Gun eagal tha na'n suainn !
 'S gu neartaicheadh e phobull-san,
 Gu cogadh leis an Uan !

LXXIX.

Ach cia mar nithear sgeula leam,
 Air Spiorad Dhé, gu slàn'
 'Na obair dhiomhair eifeachdach
 Air 'phobull fein 's gach àl !
 Is obair 'shruth o 'n Diadhachd i ;
 'San Diadhachd tha a tàmh !
 Seadh, obair air son siorruidheachd !
 'N so crìochnaicheam mo dhàn.

* Phil. ii. 15.

† Mat. v. 13.

choisreagadh, ag radh ris an fhion a thug é d' a dheifciobluibh, *Toradh na fionamhuin*, Mat. xxvi. 29. Agus deir an t abstol Pol ris an ni a bha 'n luchd comuineach' a' gabhail, aran agus fion; " Ach " ceafnuigheadh duin' e fein, agus mar sin itheadh " è do 'n aran so, agus óladh é do 'n chupan so," 1 Cor. xi. 28.

C. Cionnas ma seadh ata briathraibh sin Chríost r' an tuig sin, Mat. xxvi. 26. Is é so mo chorpfa?

F. Mar 'ta gach Protestanach agus gach Papanach ag tuig sin na m' briathraibh sin, 1 Cor. x. 4. " Agus b' i " a Charruig sin Chríost." Mar so, " Is e an t aran " so mo chorpfa," mar gu 'n abradh é, " Ata 'n " t aran so a' tairbean mo chuirpse," agus ata é mar chuimhneachan dhuibhse air, agus uime sin, ata é ag radh osbarr, " Deanamh so mar chuimhneachan " ormsa."

C. A dubhairt thu, gu bheil teagasg na brigh-atharrach' ag mealladh dhaoine gu peacadh; cionnas ata so soilleir?

F. Ata e 'g an tarruing chum iodhol-ádhraidh, ni ata air a dhiteadh le Dia ann san scrioptar naomha thar gach peac' eile.

C. Cionnas ata e 'g am mealladh gu iodhol-ádhraidh?

F. Air bhi do na Papanach air an teagasg, gu bheil an t aran agus am fion, an diaidh an coisreagadh, da rirtheadh air an atharrach' gu corp agus fuil Chríost, is iomchuidh leó ádhradh crábhach a thabhairt dhoibh; ach, mar dhearbha linne, gu bheil iad ag fantain an diaidh an coisreagadh mar bha iad roimhe, ata iad re ádhradh do chreatuir ni as é an t iodhol-ádhradh is mó.

C. Ciod a dubhairt Averos an t aifinneach Arabianach m' an teagasg so?

F. " Do chuairtigh me (deir eisean) an faoghal, " agus thachair luchd bar'aile eagfamhuil orm, ach " reachd, no luchd faobh bhar'aile co neo'-mhoth- " achail ris na Críostuiean ni fhacas riamh, oir le " 'm fiachla fein ataid ag ith an De d' an bheil iad ag deanamh

“ deanamh àdhraidh.”

C. *Am bheil Cajeton am Prìomh-cheann ag aid' iche nach 'eil é 'n àit' air bith 'san t feisgeul, gu bheil an t aran air atharrach' gu corp Chrìost, ach gu bheil an teagasg so aca o. ughdarras na h eaglais ?*

F. Ata é. *Faice a leabhar Aquin. part. 2, 3.*

C. *Nach 'eil ar Slanu' fhear ag radh ris an fhion ann sa chupan an diaidh a choisreagadh, Toradh na fìneamhuin ?*

F. Ata. “ Cha 'n ól mi o so fuas do 'n toradh fo na fìneamhuin, gu 'n uig, &c. Mat. xxvi. 29.

C. *Nach deacha na h uiread do cheuda bliadhna seachad do 'n Chrìostu' eachd ma 'n cualas iomradh air teagasg na briogh-atharrach san t saoghal ?*

F. Chuaidh. Oir ata Auisin a bha ann sa chearbh umh linn, agus d' am bheil meas mór an eaglais na Roimh, ag radh ris an aran agus an fhion ann an sacramaint na suipeir; “ Comhartha agus cosamhluchd cuirp agus foladh Chrìost; agus ata' Gelasius am Papa a bh' ann an deireadh na linn sin fein, ag radh, “ Cha 'n 'eil an t aran agus am fion ann san t sacramaint, “ ag sgar o bhi nan aran agus 'n am fion thaobh “ brìgh agus nadurra, ach is iad iomhaigh agus cof- “ amhlachd cuirp agus fola Chrìost*.” Agus ata ard chomhairle Chónstantinople ann san ochdamh linn, ag radh re sacramaint na suipeir, “ Iomhaigh cuirp “ bheó Chrìost †.

Thog teagasg na brìgh-atharrach ceann an tóiseach le manach ann san t seachdamh linn, agus na dhiaidh sin ghabh dara comhairle Nice, ria gu failteach, a thug air thus a steach àdhradh iomhaighean ann aghaidh comhairle Chonstantinople. Na dhiaidh sin, bha 'n teagasg so, air a thoirt chum eaglais nan Iaidin an san naothadh linn, le Pascasius Radbertus, Abbot Chorby, mar 'ta Bellarmine, agus Sirmondus, da sgrìobhadair Phapanach ag innseadh dhuinn, ach rinneadh confugha' an aghaidh an teagasg so, tuille as 300 bliadhna, le daoineibh co chliuteach thaobh foghlum,

foghlum, agus diadhachd, fa bh' ann sna h amaibh sin, agus ni 'n drinneadh puing creidimh dhith, gu 'n uig ceathramh comhairle Lateran ann san dara linn deug, faoi Phapa Innocent III. an neach a shuidheich an geur rannfuchadh an toiseach, agus cha raibh sí air a daingneachadh gu 'n uig comhairle Trent ann fa chuigeadh linn deug. Ata Erasmus a chaith a bheatha, agus a dheug na Phapanach, agus a bha na b' fhiosraich na móran air sgrìobhaibh aithreacha' na h eaglais ag radh, " Gu raibh " se an-moch m' an raibh an bhrìgh-atharrach' air " a mineachadh leis an eaglais, agus gu raibh a " h ainm agus a nadur an ain-fhios do na sìntribh."

C. Nach 'eil na Papanach ag innseadh dhuinn gu fead uile chumhachd Dhe brìgh-atharruch' oibreachadh?

F. Ata iad; ach mar ata brìgh-atharruch mì-riusanta, agus na ni ata cur na aghaidh fein, cha 'n fhead e bhì na chusboir cumhachd diadhaidh.

C. Nach 'eil ar Slanu' fhear ag radh, Mur ith sibh feoil Mhic an duine, agus mar ól sibh fhuil, cha 'n 'eil beatha agaibh ionnaibh? Eoin vi. 53.

F. Ata è; ach ann fa chaibideul sin fein, rann 63. ata é ag radh, " Se an spiorad a bheothaicheas, " ni bheil tairbh air bith 'san fhéoil, na briathra " 'ta mis' a' labhairt ribh, is spiorad agus is beatha " iad;" far am bheil é gu foilleir ag innseadh dhuinn, 'gu raibh na labhair e mu thiomchìoll ithe fheola, agus ól fhola san, r' an tuigsinn air doigh spioradail, agus nach b' ann air doigh chorpora.

C. Nach 'eil e leoir sboilleir gu do thuig deisciobuil Chrìost na briathraibh sin, Se fo mo chorpfa, &c. air doigh chosamblachd?

F. Ata; oir an tuigeadh iad é air doigh chorpora, thaisbeine iad an iongantais mu theagasg co neo-ghnathaighte, agus co mhór an aghaidh am moth-aiche agus an riosun, agus is cosmhuil gu labhradh iad air an doigh fo, " A Thighearna, cionnas a dh' fheadas e bhì gur h é an t aran fo do chorpfa;

agus an fion fo t fhuil so, 'n uair ata thu a' t fhuidhe linne, agus ag cainnt rinn!—Cionnas a dh' fheadas e bhi, gu 'n d' toir thu dhuinne do chorp, do chorp gu h iomlan r' a ith, agus t fhuil gu h iomlan r' a h ól, agus sin le d' lamhan fein? Ach chi sinn nach do nochd iad ionngantas air bith mun chuis so, ni as mo na rinn iad 'n uair a dubhairt è ann ion-adaibh eile, *Is mise an dorus, Is mise an fhineamhuin.*"

III. C. *Ach a dubhairt thu, gu bheil mar an ceadna, iomad ni 'g an TEAGASG le eaglais na Roimh, ata an aghaidh focail De, agus uime sin, na mearachdaibh sgriosach; an ainmeich thu cuid dhuibh dhamb?.*

F. 'S iad an t feachd so a chuid as sonruichte dhuibh, eadhon,

1. Nach 'eil gach aon ni feumail chum flainte againn' ann san sgrioptuir.

2. Gu 'm bheil iad dorcha doi-thuigfin ann an cuid do nithe priomh fheumail r' an creidsinn.

3. Gur h é Papa na Roimh fui-cheimnigheadh, no fear ionad an abstol Pheadair, agus ard cheann na h eaglais Chrìostuidh.

4. Gu 'n do fhuidheioh Dia ann a eaglais, aon ard bhreitheamh ata neo'-mhearachdach ann cuif-ibh creidimh.

5. Gu bheil Josa Crìost ann san áifrionn, air a thoirt suas mar iobairt leis an t sagairt, air son peacaidh nam beó agus nam marbh.

6. Gum bheil anmaibh nan naoimh, re h am báis ag dol do ionad ris an deir iadsan Pugoideorachd, chum bhi air an glanadh o gach aon pheacadh m' an d' theid iad a steach do rioghachd neamh.

7. Gur h ì eaglais na Roimh an fhìor eaglais amhain, agus nach fhead neach air bith, bhi air a theasairgin a sgaras è fein uipe.

C. *Cionnas ata thu dearbha, gu bheil e 'n aghaidh focail De, bhi ag radh, Nach 'eil gach aon ni ata feumail chum flainte ann sna scrioptuiribh naomha?.*

F. Ata e foilleir o bhriathraibh an abstoil, 2 Tim.

iii. 16, 17. “ Ta an scription uil’ air a dheachdadh
 “ le Spiorad De, agus ’ta é tarbhach chum teagaisg,
 “ chum spreige, chum leafachaidh, chum óilein ann
 “ am firinnteachd : Chum ’f gum bi óglaoch Dhe
 “ coi’-liona lan deas chum gach uile dhéadh oibre.”
 2 Tim. iii. 15. “ Agus o bha tu a’ d’ leanabh gu ’n
 “ b’ aithne dhuit na scription naomha, ata comaf-
 “ ach air thusa dheanamh glic chum slainte.”

C. *Nach raibh aithreacha na h eaglais, re iomadh linn,
 ag radh nu na scriptione naomh, gu ’n raibh gach aon
 ni-feumail chum slainte r’ an faghail ionnta ?*

F. Bha. Is gann ata puinc air bith do ’n chreid-
 imh Chriostaidd leis am bheil iad ag aóntuchadh
 co aón sgeulach. Ata Irenæus ag radh, “ Ata na
 “ scriptione iomlan, air an labhairt a fhocal agus
 “ Spiorad De *.” Ata Tertullian ag radh, “ Nochda’
 “ iadfan ata do bhúth Hermagenes dhuinn’ gu ’m
 “ bheil e sgriobhta ; agus mar ’eil e sgriobhta, bith-
 “ eadh eagal orrasan gu bheil do ’rúinn a’ feitheamh
 “ air na h uile a chuireas ris ; no bheir air falbh ;”
 agus airis a deir è, “ Ata mi moladh iomlanachd
 “ nan scriptione.” Agus a deir Basil, “ Is aómadh
 “ foilleir o ’n fhirinn, bhi cur cul ris na puincibh
 “ ta sgriobhta, no bhi toirt a steach ni air bith nach
 “ ’eil sgriobhta.” Deir Clemens Alexandrinus re
 aóntuchadh an t Sean Tiomnaidh, agus an Tiomnadh
 Nuaidh, “ riaghailt chinnteach na h eaglais, agus
 “ clach dearbhaidh an ni ata fìor o ’n ni ata na
 “ bhreig.” Deir Chrysofom ris na scriptionibh,
 “ Meidh ro cho’-thromach, agus riaghailt chinntich
 “ na firinn dhiadhaidh †.” Agus deir Vincentius
 Lirinensis, “ Ata lagh, no riaghailt nan scriptione
 “ iomlan ‡.”

C. *Cionas ata thu dearbha nach ’e’ na scriptionibh
 dorecha doì-thuig sin, ann nithe feumail chum slainte ?*

F. Ata ’n Salmodair ag radh, “ Gu raibh focal
 “ De mar lochrann d’ a chosaibh, agus mar sholus
 “ d’ a cheimibh,” Sal. cxix. 105. Agus ata ’n t ab-

fol Pol ag deimhinneacha, “ Ma ta ar foisgeul ne
 “ folaichte, is ann dhoibh sin ’ta cailte ata se fo-
 “ laichte.” “ Ann san do dhall dia an t faoghail
 “ an intinn,” 2 Cor. iv 3, 4.

*C. Mu bheir sinn an aire gu neo'-mbeangail do na bheil
 air a chùir fios gu foilleir ann san serioptur agus mu ni
 sinn facthair le dicheall, chum eòlas fhaghail air an fhir-
 inn, an bi sinn air ar coimhid o mhearachdaibh millteach
 ann an crábhadh ?*

*F. Bitheadh sinn, (deir ar Slanui'-fhear) “ Ma ’s
 “ aill le neach air bith a thoils a dheanamh, (eadhon
 “ toil De) bithidh fios aige m’ an teagasg an ann
 “ o Dhia ata è, no ’m bheil mise a’ labhairt uam
 “ fein,” Eoin vii. 17. Agus mar ’ta congnamh
 grásmhor an spioraid naoimh air a ghealltain do
 gach neach ata gu h iriosal, agus le durachd g’ a
 iarruidh, gun teagamh coimhreach eisean na h uile
 o mhearachdaibh millteach, ata gnathacha’ meadh-
 ona’ nan grás gu dithchiollach, agus ag afluchadh
 congnamh o Dhia, agus ag beachdacha’ air na scriop-
 tuire air doigh iomchuidh.*

*C. Nach ’eil deadh ádhbhar aguinn a mbeas, gur
 teasgásg breige an teagasg Papanach sin, ata cur suas
 beul-oideas eaglais na Roimh ann an co-ughdarras ris na
 scrioptuiribh naoimh ?*

F. Ata gu cinnteach.

*C. Nach ’eil na conspoideadh a thog ceann mu choimhid
 na caisg, mu aith-bhaisdeadh eiriceachdaidh, agus conspoid-
 eadh eag-sambail eile, nan dearbha foilleir air neo'-chinnt-
 gach beul-theagasg ?*

F. Ata iad.

*C. Cionnas ata thu dearbha, gur mearachd bki ag
 radh gur h e am Papa mar fci-chemnicheadh, no fear
 ionaid an abstóil Pheadair, árd cheann na h eaglais
 Chriostaidh ?*

*F. Ge do b’ e an Papa da ríreadh, fear ionaid
 Pheadair, ni nach b’ urradh na Papanach a dhearbha-
 riamb; gidheadh, cha bu choir dh’ a tuilleadh ugh-
 darrais*

darrais a ghabhail dh' a fein, na bha 'g' an abstol fin; ach ni 'n raibh ughdarras air bith ag Peadar ois ceann nan eaglaisibh ach mar bha g' na h abstoil eile.

C. *Cionnas a dhearbhas thu sin?*

F. Ata e foilleir o iomad áite do 'n scrioptur, deir an t abstol Pol d' a thaobh fein, "Nach raibh é bheag " air bith fuidh na h abstolaibh a b' airde," 2 Cor. xii. 11. agus air fàth airid, " Sheas é 'n aghaidh " Pheadar as eadan, chionn gu raibh é r' a choir- " eachadh," Gal. ii. 11. Dh'órduigh na h abstoilaibh a bha ann Jerufalem do Pheadar dol do Shamaria; ni nach b' urradh iad a dheanamh nan bitheadh é na b' airde na iadfan, Gniomh. viii. 14. agus an uair a phill è o Cefarea, " ghairm eaglais Jerufalem 'gu " cunntas é air son a ghiulan," Gniomh. xi. 2.

C. *Nach 'eil Crìost ag radh, Is tusa Peadar, agus air a charrraig fo togaidh mise m' eaglais?" &c. Mat. xvi. 18.*

F. Ata é; ach ata e foilleir gur h i an aidmheil a rinn Peadar, a charruig ata air a h ainmeacha' ann an rann 16, eadhon, *Is tusa Crìost Mac an De bheó.* Osbarr, nach deirir ris na faidhibh, agus na h abstoilibh gu coitchinn an steigh, no bhunait air an do thogadh an eaglais? Eph. ii. 20. Agus an cumhachd fuasglaidh agus ceangail a thugadh do Pheadar, fhuair na h abstoilaibh eile o 'n Tighearna, Mat. xviii. 18. Nach 'eil ar Slanui'-fhear gu foilleir ag toirmeasg do neach air bith d' a dheifscioblaibh, bhi 'g agairt ughdarrais thar chach, Mat. xx. 26, 27. Agus nach 'eil Peadar fein ag diultadh a leithid fo do ughdarras? 1 Pead. v. 3. Mu bha Peadar air a sgeuduchadh leis an ughdarras sin, is deimhin nach raibh fios ag air, ni mó a' chuir é an gnìomh e. Ann sa' cheist mhòir sin a laimhsicheadh ann an comhairle Jerufalem, thaobh é bhi mar fhiacha air na Cinneach lagh, nan deas-ghnath a choimhead, cho b' è Peadar, ach Seumais a chur crìoch air a ehuis, oir a dubhairt eisean, " Uime sin, is i mo " bhreith, gun finn a chur dragh orrasan," &c. Gniomh.

Gníomh. xv. 19. Ata Cyprian, aon do aithreachta na h eaglais, ag radh, “ Gu b’ ionann do na h ab-
 “ stoilibh eile agus do Pheadar, gu raibh an aon
 “ tomhas do onoir, agus do chumhachd air an luí-
 “ eafach’ orrá uile.

C. *A dubhairt thu, nach b’ urra’ na Papanach riamh
 dbearbha, gur b’ é an Papa fuí’-cheimnighe Pheadair;
 an d’ tainig iad gaoirid’ ann sa chuis so a cho-dughadh?*

F. Thainig iad; na áite sin; ta cuid do na fgríobh-
 aich Papanach ag aich-shean gu raibh Peadar riamh
 san Roimh; agus a deir Papa Pius II. ’n uair a bha
 é na phríomh-cheann, “ Nach raibh ach beag meas
 “ do eaglais na Roimh romh chomhairle Nice,”—
 Ni nach bitheadh mar sin, am biodh an t ughdarras
 ata am Papa’g agairt anois aige thaobh Pheadair.
 Ata e fíor gu bheil beul-theagasc neo’-chinnteach
 aig na Papanach, gu ’n d’ eug Peadar na mhartir-
 each ann san Roimh; ach ge do bhithidh a chuis da
 ríreadh mar sin, ciod e ata e deanamh air an son?
 —Ata an argumaint ataid ag tarruing uaithe so,
 thaobh ughdarras a Phapa bhi ag teachd o Pheadar,
 co neo’-chofmhail, as ge do tharladh do ard easpoig
 Shafgan, eug ann an fgeurachd airid, gun agradh
 ministeir na fgeurachd sin, gu ’m bunaidh ard
 riaghlachadh na h eaglais do ghna dhasan, is d’ á
 luchd-ionad san áite sin, do bhrigh gu d’ eug an
 t ard easpoig ann sin.

C. *Cionnas ata thu dearbha gur mearachdh bhi ag-
 radh, gu ’n do sbocrúigh’ Dia na eaglais breitheamh neo’-
 thuiteamach ann cuisibh creidimh? Minich teagasc eaglais
 na Roimh air a cheann so cail-eigin n’ as co’ lionta, agus ciod
 é ’ta iad ag cialluchadh le breitheamh neo’-mhearachdaob’?*

F. Ge ’ta so na puinc ro fhionruichte léofan,
 gidheadh, ni bheil iad ag corda ’na meafg fein m’
 an chuis, ata cuid le breitheamh neo’-thuiteamach,
 a’ tuigfin a Phapa; cuid comhairle choitcinn leis
 an aóntuigh am Papa, agus cuid eile comhairle
 choitcinn, co dhiu a dh’ aóntaigheas, nó nach aón-
 taigh eifean léó

C. Ciod

C. Ciod i a chunail ata agad an aghaidh an teagaisg fo?

F. Ata iomad ni gun teagamh a' teilgeil an teagaisg fo bonn os ceann, mar'ta mearachdaibh ro mhór ann fán do thuit mórán do na Papaibh, agus ard chomhairlibh, eas-cordadh an giulan, agus neo-aonfgeulachd an órduighéan, aon Phapa ag diteadh ni le 'n d'aontaigh an neach a bha air thoiseachair, aon chomhairle cuir cul ris na dh'órduigh comhairl' eile.

—Ris na labhair me cheana thaobh na 'n Papaibh agus comhairlaibh, cuireadh mi na nithe a leanas o sheanachas air a dheadh bharrantach'. Bha Papa Eoin III. air agairt air son bhi ag aich'shean neo-bhásmhorachd an anama le comhairle Chostance, bha Papa Gregory XII. agus Benedict XIII. air an cur a thaoibh air son eiriceachd, le comhairle Phifa, bha Eugenius IV. mar an ceadna, air a chur as áite le comhairle Bhasil, agus fada roimh sin, chur Papa Liberius a lamh re bar'ail nan Arianach ann comhairle Syrmium. Ata an fgriobhadair Papanach Genebrard ann labhairt air an 9. agus 10. linn, ag radh, "Gu raibh na Papaibh 'na 'n cul-sheamhnachain, agus cha b' ann nan abstoileach." Agus ata Baronius an ti ata g'am mór chliuach', ag aid'ich-eadh, "Nach raibh ionnta ach torathaire granda, a thilgeadh amach as an dreachd, agus gun raibh an Roimh air a riaghlachadh le striopachaibh laidir falach, leis an raibh easpoigeachda' air an athar-rach', agus easpoigean air an deanamh." Dh'fheadain iomad eifempleir a thabhairt, air ain-eolas, co-mhaith is air aingidheachd, agus eiriceachd na 'm Papaibh. Nuair a ghrios na Jesuitich air Innocent X. breith a thabhairt mu fgriobhaibh Jansenius, dh'aid'ich é gu foilleir nach do thuig é na nithe sin, oir ars' eisean, "'S féar lagha mise, agus cha diadhair."

C. C' uine, agus co, leis an do lui'-easaicbe an t ard wachdranachd, fo an toiseach air Papa na Roimh thar gach easpoig eile?

F. Bha 'n t uaghdarras fo air a thabhairt do Bho-niface

niface III. le Phocas ann san t feathadh linn, neach a mhurt an t Eimpere Mauretius, agus a chuir é fein suas gu h eacorach ann san eimpeirachd; do bhrìgh gu 'n do chliuach Boniface am murtadh sin.

C. *Am bheil riofan air bith eile agad' na aghaidh so?*

F. An òrduighe Dia brietheamh neo'-thuitemach, chum 'f gu d' thigeadh gach Crìostuidh ga ionufuidh, dh' innseadh na scriptione naomh dhuinne, c'ait' am fuidhemid é; ach is co fhada 'ta na scriptione naomh o leithid so do bhreitheamh a nochda dhuinn, as gu bheil iad ag iarraidh air gach Crìostuidh bhi ag rannsachadh, agus bhi toirt breith air a shon fein, mar dhearbhadh sinn cheana.

C. *Nach 'eil na Papanach ag deanamh fein do Mhat. xviii. 15, — 18. mar dhearbhadh air neo'-thuitemachd an eaglais sin?*

F. Ata iad; agus is leóir ra thoirt fanear, nach 'eil ar Slanui'-fhear a labhairt mu chuisibh creidimh, ach a thaobh oilbheum diomhair; agus ann 'sna cuisibh sin, cha 'n 'eil eaglais na Roimh a' cuir roimpe bhi neo'-mhearachdach.

C. *Nach 'eil eaglais na Roimh, a' cuir cui ris an litir chum nan Eabhruieach, agus ag tadh, nach raibh i air a meas mar chuid do 'n scriptione ann am Jerem, a bha lathair 400 bliadhna ann dèidh Chrìost?*

F. Ata. Agus ata e ag leanntuin, gu raibh eaglais na Roimh ann am mearachd ceithear cheud bliadhna, no gu 'm bheil í am mearachd riamh o 'n am sin.

C. *Nach 'eil na Papanach ag ambarc air comhairle Trent mar chomhairle choitcheinn, agus nach 'eil na nithe air an do reatigh i air an gabhail leo', mar fhirinne sheasimbach?*

F. Ata. Ach cha 'n 'eil coir cheart air bith ag a chomhairle sin, ainm comhairle choitcheinn a ghabhail dhi fein, do bhri' gu raibh i air a deanamh suas air a chuid bu mhó, do na h Eidiltich a bha air am beathacha' le cuirt na Roimh; agus is co fhada

fhada a bha iad o bhi faór ann an riofunacha, as gu d' rinn cuirt na Roimh i fein' na maighistir air an conspoid, air achd is nach rachadh ni air bith a chónfuchadh, ach na chuireadh targraidheoir * a Phapa fa'n comhair. Agus cha 'n 'eil duine co' thromach air bith, a leughas an reachdaibh, mar fgrìobhadh le Athair Pol, ag Priomh-cheann Pallovincine iad, nach fhaic gu foilleir, ann àite bhi air an sdiura' leis an Spiorad Naomh, agus a lathaireachd a bhi aca, gu d' rinn cuirt na Roimh le mìle innleachd, bribinn, duaisibh, agus bagraibh, an coi' thional fin a sdiuradh mar a b' aill lé.

C. Nach 'eil an riofun ata na Papanach ag tabhairt air son neo'-thuiteamachd eaglais na Roimh, ag tarruing chum an creidimh Crìostuidh a thilgeadh bonn o's ceann?

F. Ata; oir ataid a' riofunacha gu bheil e feumail gu 'm bithidh an eaglais neo'-thuiteamach, thaobh gu raibh an eaglais Iudhaich mar fin. 'Noise, ma bha neo'-mhearachd air a shuidheacha' ann san eaglais Iudhaich, mar ata eaglais na Roimh a' consfuchadh, b' eigin gu raibh fo air a shuidheacha (mar a deir iad cuideachd) ann san ard shagairt agus a chuir; ach mu bha iadsan neo'-thuiteamach, bha ar Slanu'-fhear air a dhiteadh le co'-throm le guth an ard shagairt, agus a chomhairle.

C. Ata thu ag radh gu 'm bheil teagasg na h'áifrinne an aghaidh nan scriptione; thaobh ann sin gu bheil iobairt, air a toirt suas do ghna air son peacaidh nam beó, agus na marbh. Ciod e ata agat r' a radh na aghaidh se?

F. Ata iomad àite do 'n scriptione naomh, Eabh. ix. 25, 26. "Ni bheil Crìost 'ga iobradh fein gu minic, oir mar sin b' fheumail è dh' fhulang gu minic o thoiseach an t saoghail, ach a noise dh' fhoillsicheadh é aon uair an deireadh an t saoghail, chum peacadh chur air cul, trid é fein iobradh." Agus airis, "As eagnhuis dortadh fola ni bheil maithneas peacaidh," Eabh. ix: 22. Ata è air innleachd

* Teacdoire.

feadh dhuinn mar an ceadna, Eabh. x. 14. “Gir le
“aon-iobairt rinn é choidhch foirfe iadfan ata air
“an naomhacha.”

C. *Am bheil coir air bith aig' teagasg na b áifrin air
aofinborachd * agairt ?*

F. Cha 'n 'eil. Is beag nach 'eil e co an-moch re
comhairle Trent. Cho b' aithne do aithreacha na
h eaglais a leithid so do theagasg. Ata Justin Mar-
tyr, ag radh, “Gur iad urnuighibh agus bui'eachais
deadh dhaoine, na h iobairtaibh amhain ata taitneach
do Dhia †.” Ata Origin ag radh, “Is iad ar 'n altaire
rún gach duine ionruic ‡.” Agus ata Lactantius a'
labhairt mu iobairte, ag radh, “Is i an iobairt ata
“taitneach do Dhia, buidheachas, agus laoidh, is
“beannacha' amhain iobairt fin.” Ata Cyprian
ag radh, “Thug Criost é fein suas do Dhia mar
“iobairt, agus dh' àithn' é an comunacha bhi air
“a chumail suas mar chuimhneachan ar fein.”
Agus ata Athanasius ag labhairt ann sna briathraibh
fin, “Ata iobairt, ar Slanui'-fhear aón uair air
“tabhairt a' deanamh gach aon ni iomlan, agus a'
“fantuin daingean gach am.”

C. *Ciod e 'ta thu tarruing o na briathraibh fin ?*

F. O nach 'eil dortadh fola ann san áifrin, agus
o nach 'eil ar Slanui'-fhear ag fulang ath-bhuailt',
uime fin, ni bheil iobairt, no maitheanas péacaidh
ann san áifrin.

C. *A dubhairt thu, gur mearachd bhi ag radh, gu
bheil anamaibh nun creidmhibh ann diaidh na beatha so,
dól do ionad ris an deir na Papanai ch Purgudoireachd,
chum bhi air an glanadh o 'n uile pheacaidh, m' an d'
theid iad do rioghachd neamb; creud na riosunaibh leis
am bheil thu a tilgeadh na bar'ail so bonn os ceann ?*

F. Ata finn a' leugh a san scrioptur, “Gum bheil
“fuil Iosa Criost a' glanadh o gach uile pheacadh,”
1 Eoin i. 7. Uime fin, ni bheil feum againn' air
ionad glanadh air bith eile; mar so, 'ta bar'ail Pur-
goidearachd,

* Arsantachd. † Epist. 28. ‡ Origen contra Celsum,

goidearachd, na h eacoir shoilleir air dioladh Chríost mar ata i cialluchadh nach raibh sin leór fhoghain-teach.

C. *Nach 'eil cuid do dhaoinibh foghlumta eaglais na Roimh ag aid'icheadh, nach 'eil bunachar air bith san scríoptnir air son teagasg na Purgoidearachd?*

F. Ataid. “Leugh me (deir Papa Gelafius) air “an laimh dheas, agus air an laimh chli, ach cha ’u aithne dhamh treas áite.” Agus deir Priomh-cheann Fisher, Easpoig Rochester, “Ni bheil ach beag “luadh air purgoidearachd a’ measg nan finsireadh.

C. *Nach do thoiseach Papa Gregory ann toiseach na seathadh linn, air misneach a thoirt do theagasg na purgoidearachd?*

F. Thoiseach; ach cha do labhair iad air mar ní cinnteach gu ’n uig bliadhna ar Tighearna 1140, agus rinneadh puinc creidimh dheth le comhairle Florence, mu thiomchioll 300 bliadhna roimhe so, agus na dhiaidh sin, le comhairle Trent.

C. *Ata eaglais na Roimh ag radh, gur h i fein amb-ain an fhíor eaglais, agus nach fhead neach air bith, bhith air a theasairgin, a sgaras è fein uaipe; cionnas ata mearachd an teagaisg so foilleir?*

F. Ata so foilleir o chomharthaidh airid fíor eaglais, eadhon, bhi ag teagasg nithe do reir focail De, agus le bhi cur cul ris gach teagasg ata ’na aghaidh sin: ’Noise, nochd sinn cheana le iomad eisempleir, gu bheil teagasgaibh eaglais na Roimh easaontach do na scríoptuireadh naomh, agus gu direach nan aghaidh; uime sin, cha ’n fhead e bhi gur h i an fhíor eaglais, ach is eigin gur eaglais ro thruailidh i.

C. *Am bheil eaglais na Roimh da ríreadh ag teagasg, nach fhead neach air bith bli air a theasairgin, nach 'eil d' a co-chomunn sa, agus nach 'eil a' creidsin mar 'ta ise ag creidsin?*

F. Ata comhairle Trent a’ daingneacha an teagaisg sin, agus ata gach Papanach ag aontuchadh lé

aíngibh comhairle Trent mar phuingibh creidimh; agus ata creid Phapa Pius IV. a' labhairt air na puingibh a dhaingniche le comhairle Trent, ag radh riu, " Am fíor chreidimh Coitchinn as eagamhus nach fhead duin' air bith bhí air a theurnadh.

C. *Nach 'eil a' Phapanackd uime sin, na creidimh ro mbi-sheirc'eil?*

F. Ata. Agus ata e r' a thoirt fanear osbar, gu 'n do chuir comhairle Trent suas da phuing dheug creideamh, nach cualas riamh iomradh orra ann aon chreid feadh an t saoghail.

C. *Nach raibh an teagasg Papanach mu sheachd sacramainte ann ain fhios do 'n eaglais o shean?*

F. Ni an cualas riamh iomradh air teagasg feachd sacramainte ann san eaglais Chríostuidh, re ceithir no cuig ceud bliadhn' ann diaidh Chríost.

Ata sean aithreacha na h eaglais a' luadh amhain air dias, *eadhon*, baisteadh, agus suipeir an Tighearna. Ata Justin Martyr, ann deireadh a dhara dion-leith-sgeul ag aithris air dias amhain. Ata Chrysofum *, Cyril †, Theophilact, Ambrose, Austin ‡, agus Damascean, ag sgriobhadh, gu raibh an t uisge, agus an fhuil a thanig amach a taobh ar Slanui'fhear, ag cialluchadh sacramainte na h eaglais, *eadhon*, an t uisge am baisteadh, agus an fhuil suipeir an Tighearna. Ata iomad sgriobhach Papanach ag aich-sheun teagasg nan feachd sacramainte. Ata Hugó de S. Victore ag aich-sheun gur sacramaint ola bàis. Ata Halcot ag radh, nach aon sacramaint co'-dhaingneach. Ata Priomh-cheann Bessarion ag aidmheil da shacramaint amhain, baisteadh, agus suipeir an Tighearna. Ata an Cleireach Panormitan ag radh, " Nach d' órduigh Chríost peanas " fhulang mar shacramaint." Ata pósadh, agus órdugha' gu deimhin nan gníomhartha greadhnach, ach ní bheil cuid air bith ionnta, do na nithe d' am bheil

* Chrysoft. in Jo. Hom. 87. † Cyril in Jo. l. 12.

‡ Aug. in Tr. 9.

Dhèll sacramainte air an deanamh suas. B' i comhairle Florence, ann sa bhliadhna 1438. a cheud chomhairle a shuidheich air àireamh seachd sacramainte.

C. *Mar bharantas air teagasg ola báis, nach 'eil na Papanach ag deanamh feum, do litir Sheumais v. 14, 16?*

F. Ata iad; ach ata e foilleir, gu bheil an t áite sin ag labhairt, thaobh gibhte miorbhuileach slanugha easlantibh, a lui'feacha air na h abstoilibh, agus cuid eile ann sa cheud linn do 'n Chrìostui'eachd, nithi a sguir o cheann fhada. Do bhì urnuigh air son slanugha' an duine easlaint, do ghna ann co'chuideachd úngadh le h óla an gnìomh crábhach air am bheil an t abstol Seumas ag aithris; ach nì bheil eaglais na Roimh a' gnathacha' urnuigh air bith ann am bhì tabhairt ola báis.

C. *Nach 'eil comhairle Ghonstance, a chruinnigh ann am bliadhna ar Tighearna 1415. a' mineacha' agus a' cur amach, gu bheil rùn an tì a bhios a' friotheala naìr sacramainte prìomh fheumail chum an eifeachd?*

F. Ata.

C. *Cìod iad na nithe ata leantuin air an teagasg so?*

F. Ata e frutha o 'n teagasg so, gu 'm fead sagairt aingidh le a dhroch rùn ann am fritheala eifeachd nan sacramainte, a bhacadh, ge do bhios deagh rùn diadhaidh maille re ull'ucha', ann san dream d' am frithealar iad; agus gu 'm bi congnamh gráfa De, air a chumail air ais uaith san ann gabhail nan sacramainte, ma 's ail leis an t sagairt gu 'm bi iad gun eifeachd. Nach mór a mhi-riofunt so!

C. *C' uin' a bha aid'iche uaignigh air a chur mar fhiachacha le eaglais na Roimh mar nì feumail chum slainte?*

F. Cha raibh roimh chomhairle Lateran ann sa bhliana na 1215.

C. *Nach 'eil teagasg nam Papanach thaobh prìomh-fheum aid'ichidh dìomhair ann aghaidh nan scriptione?*

F. Ata. Faic Ifa. lv. 7 Gnìomh. ii. 38. agus iii.

19. agus xvi. 30, 31. Rom. x. 3.

C. 'N uair ata na sean aithreacha ag labhairt air aidmbeil, nach 'eil iad tostach mu aid'-icheadh diombair, mar ata é air a theagasg le eaglais na Roimh ?

F. Ata. Faic fgriobhain Origin, Chrysofom, Augustin, &c.

C. Nach 'eil cuid do na Papanach fhoghlomta' a' gabhail o's laimh, nach raibh aid'-icheadh diombair air érdugha' le Criost, agus nach 'eil barantas o Dhia air a shon ?

F. Ata; gu sonruichte am Priomh-cheann Cajeton, air Eoin xx. Scotus in Sent. 4. Dist. 17. q. 1. Bell. de Penit. l. 1. ch. 4.

C. Nach 'eil aid'-icheadh diombair na inneal ro chun-tartach ann sealbh eaglais na Roimh ?

F. Is deimhin fin.

C. Nach 'eil an teagasg Papanach'ta toirmeasg pósaidh do 'n chleir, an aghaidh nan scriptionn ?

F. Ata. 1 Tim. iii. 2, 12. Lev. xxi. 13. Heb. xiii. 4. 1 Cor. vii. 2, 9.

C. Nach 'eil Ambrose air 2 Cor. xi. ag radh, gu raibh na h abstolaibh póstadh uil' ach Eoin ambain ?

F. Ata è.

C. Nach raibh Tertullian agus Hilary pósadh, agus nach 'eil Chrysofom, Ambrose, Epiphanius, Theodoret, Theophilact, agus cach eile do na h aithreacha, ag radh, gu bheil pósadh laghail do 'n chleir ?

F. Ata. Faic an fgriobhuiean.

C. C' uin' a bha an teagasg Papanach, ata deanamh pósadh na cleir peacach, agus ata toirmeasg pósaidh dhoibh air a dhaingneacha ?

F. Chuaidh dhaingneachadh air thus le Papa Gregory VII. m' an bhliadhna' 1074. agus ata Bel-larmine ann labhairt air an am sin, ag radh, " Gun do chul-fleamhnuigh easpoigibh na Roimh o dhiadh-achd nan aithreachaibh."

CRIOCH nan CEISTEAN.

CREID PHAPA PIUS IV. 1560.

I. **C**REIDEAM ann aon Dia, an t Athair Uil'chumh-
achdach, Cruthai'fhear neamh agus na talmhain,
agus gach aon ni faicinnach, agus neo'-fhaicinnach.

II. Agus ann aon Tighearna, Josa Criost, aon ghin Mhic
Dhe, air a ghintin o'n Athair o uile bhio'bhuantachd;
Dia do Dhia, Solus do Sholus, am fíor Dhia do'n fhíor
Dhia, air a ghineamhuin, agus cha'n ann air a chruthacha'
do aon bhrìgh, no substaint ris an Athair, leis an d' rinn-
eadh gach uile nithe.

III. Neach air ar foinne daoine, agus chum ar sabhala, a
thainig anuas o neamh, agus a rinneadh na dhuine leis an
Spiorad Naomh do'n Oighe Muire, agus a bha na dhuine.

IV. Agus do cheufadh mar an ceadna air ar foinne, faoi
Phontius Pilate, a dh' fhuiling, agus a dh' adhlaca'.

V. Agus a dh' eirigh airis air an treas la do reir na scriop-
ture.

VI. Agus a chuaidh suas air neamh, agus ata na shuidhe
air deas laimh an Athair.

VII. Agus thig e ris ann glóir, a thoirt breith air bheoibh,
agus air nharbhaibh, agus cha d' tig crìoch air a rioghachd.

VIII. Agus ata mi a' creidsin ann san Spiorad Naomh,
Tighearna agus ughdar beatha, ata teachd o'n Athair, agus
o'n Mhac le cheile, d' an dlìghear adhradh agus glóir, an
ti a labhair leis na faidhibh.

IX. Ata mi creidsin aon eaglais Choitchinn, agus Abstolach.

X. Ata mi g' aidmheil aon bhaisteadh air son logha cionta.

XI. Ata mi ag amharc air son aiseirigh na 'm marbh.

XII. Agus beatha an t saoghail re teachd. *Amen.*

XIII. Ata mi gu daingean ag aontuchadh, agus a gabhail,
re beul-theagasg abstolach agus eaglaiseach, agus gach uile
ghnathacha' agus riaghailteadh na h eaglais cheadna.

XIV. Ata mi ag aontuchadh leis na Scriptoraire Naomha,
ann sa cheart seagh ann san bheil a mhathair eaglais naomh a'
deanamh, d' am buin breith a thabhairt air am fíor sheagh,
agus a mineacha', agus minicheam iad do reir aontuchadh
aonsgulach nan aithreachaibh.

XV. Ata mi g' aidmheil agus a' creidsin gu 'm bheil feachd
sacramainte do'n nuadh lagh ann, gu fíor agus gu dìreach
air an gairm mar sin, air an ordughadh le 'r Tighearn' Josa
Criost, agus feumail chum slainte chinnigh dhaoinne, ge nach
'eil iad uile feumail do gach aon neach, eadhon, baisteadh,
co'-dhaingneacha' suipeir an Tighearna, peanas, fhulang,

ola bais, ordugh, agus posadh, agus gu bheil iad ag aifig grais; agus dhiubh sin nach fhead baisteadh, co'-dhaingneacha' agus ordugh, bhi air an tabhairt ath'-bhuailt' as eagmhus naomh-ghaoid. Ataim mar an ceadna, a' gabhail agus ag aontuchadh, leis gach riaghailt ris an do ghabh, agus an d'aontaigh an eaglais Choitchinn ann am fritheoladh solaimte nan sacramainte sin.

XVI. Ata mi a' gabhail, agus agus ag aontuchadh, leis gach ni air an do reitigh comhairle naomh Trent, thaobh peacadh gin, agus firineacha'.

XVII. Ata mi 'g' aidmheil mar an ceadna, gu bheil gu fìor agus da rìreadh iobairt reitich air son nam beo agus nam marbh air a h oifrealadh do Dhia ann san aifrinn; agus gu bheil corp agus fuil Iosa Criost ar Tighearna, maille r' a anam agus r' a dhiadhachd, gu fìor agus da rìreadh le 'n uile thabhachd ann an sacramaint naomh na fuispeir, agus gu bheil lan atharrach' air uile bhrìgh an arain gu corp Chriost, agus air uile bhrìgh an fhìona g' a fhuil sin, agus ris an atharruch' fo, deir an eaglais Choitchinn **TRANSUBSTANTIATION***.

XVIII. Ata mi 'g' aidmheil gu bheil Criost gu h iomlan, agus fìor shacramaint air an gabhail fuidh aon ghne amhain.

XIX. Ata mi creidsin mar an ceadna, gu daingean, gu bheil Purgoidearachd, no ionad glanaidh ann; agus gu 'm bheil na h anamaibh ata air an comail nam prìofunich ana fìo, ag-faghail furtachd trid cuideachadh nan ionracain.

XX. Ata mi creidsin mar an ceadna, gu bheil adhradh, agus urnuigh r' an tabhairt do na naomh ata rìoghacha maille re Criost; agus gu bheil iad san re urnuighean air ar foinne, agus gur coir mor mheas a bhi d' am fuighleach †.

XXI. Ata mi gu ro'-dhaingean, ag radh, gu 'm bu choir iomhaighin Chriost, agus na Oighe Bheannuichte, agus iomhaighin naomh eile a bhi aguinn, agus an coimhead, agus gu bheil onoir, agus meas dligheach r' an tabhairt dhoibh.

XXII. Ata mi ag dimhineach gu 'n d' fhag Criost cumhachd deagh-ghèan, no cairde ann san eaglais, agus gu bheil bhi 'g an gnathacha' ro chofta'ch do 'n t sluagh Chriostuidh.

XXIII. Ata mi 'g' aidmhell, gur h i eaglais naomh, Choitchinn agus abstolach na Roimh, mathair, agus bain tighearna gach uil' eaglais; agus ata mi gealltain, agus a' mionnachadh umblachd do easpoig 'na Roimh, fa'-cheimnighe 'n Abstoil Pheadair, Prionsa nan Abstol, agus fear ionaid Iosa Criost.

XXIV. Ata mi gu 'n teagamh a' gabhail, agus ag aidmheil, gach aon-ni eile, a thugadh, a reitigh, agus a chuir-cadh

* Brìgh'-atharrach.

† Reliques.

eadh an ceill leis na comhairle, agus an naomh lagh teadh an t faoghail, agus gu fonruichte le seanadh naomh Thrent; agus gach uile nithe ata na aghaidh sin, agus gach eiri-ceachdacha, a dhiteadh, a dhiultadh, agus a mhallachadh leis an eaglais, Ataim mar an ceadna, a' diteadh, a' diultadh, agus a' malluchadh.

Sgriobhadh an CREID fo san Roimh, ann bliadhna ar Tighearna 1560. ann fa chuigeadh bliadhna do Phapachd Plius, agus ata gach neach a ghabhas oifig naomh na cleire air fein, ceangailt' le mionna, cha 'n e mhain a chreidfin, ach a sheafamh, agus a dhion, agus a theagafg do 'n treud a chuireadh air a churam, agus sin fuidh dhìom an De Uile-chumhachdaich, agus nan abstol naomh Peadar, agus Pol-Ata cheud da phuing dheug do 'n Chreid fo, do reir na Crìostui'eachd o shean. Agus is teagafg Papanach a' chuid eile dhuibh.

Ata na puin̄ce, agus na briathraibh a leanas air an cruinneachadh a 's lagh na Cleire le Ard Easpoig Craim̄er, a nochda' an fheum a bha air aith-leasugh.

Ni 'm feadar breith a thabhairt air easpoig na Roimh le neach air bith, ach le Dia amhain; agus ge nach biodh meas air bith aige do shlaint' anma fein, no do shlaint' anma duin' air bith eile, ach ge do thairneas e sluagh gu 'n aireamh nan cruachaibh sìos do iofrionn maille ris fein; gidheadh cha 'n fhead duine beo air thalamh a chronacha', oir a mhead as a deirir Dia ris, cha 'n fhead duine breith a thoirt air, oir cha 'n fhead Dia teachd fuigh bhreitheanas duine.

Feadaidh easpoig na Roimh, iochdranaibh fhuafgladh o 'm mionnan dilseachd; agus feudaidh e carn eaglais a chur air imeparaibh, agus air prionnsaibh, an cur sìos as an dreachd, agus an iochdranaibh fhuafgladh o 'm mionnan, agus o 'n umhlachd dhoibh, agus mar fo an co'-eigneachadh chum ceannairc nan aghaidh.

Cho bu choir do righribh, no do phrionnsaibh, easpoigean a chur nan fuidhe 'n taobh sìos diubh, ach eirigh suas gu h urramach fa 'n comhair, agus aite fuidhe onorach laimh riu a thabhairt dhoibh.

Bu choir gach uile chuis spioradail, no aimfireil a' chrioch-nacha, agus a reiteacha' le breith na cleire.

Cho bu choir do bhreitheamh air bith siadhnais aon easpoig a dhiultadh ge nach be ach a h aon ann.

Cho choir muintir an t faoghail a bhi 'n am breitheamh air a chleir, ni mo a dh' fheadas iad an co'-eigneacha', a dhioladh am fiachaibh dlìgheach ach 's iad na h easpoigibh a-mhain.

mhain as eigin bhi 'n am breithibh orra.

Buinidh e do easpoig na Roimh gach uil' ardugha innle spioradail a thabhairt.

Cha 'n fhead aon neach a bhitheas re fíor aithreachas maitheanas peacaidh fhagail, ach tríd athchuinge ris na sagairtibh.

Ata finn a' faghail maitheanas peacaidh le bhi toirt aire do fhleadhaibh, agus do thuirisibh airid ann san mheannmghair *, agus amaibh fuight' eile, le fearta maitheanasa eospoig na Roimh.

Feadaidh easpoig na Roimh neamh fhosgladh, agus a dhruideadh air daoinibh.

Cha 'n fheadar ní air bith a dheanamh an aghaidh na tí a thogbhas a chuis chum na Roimh.

Cha 'n fhear murtaidh 'an tí a mharbhas duine ata fuidh charn eaglais.

Ní bheil eifeachd, nó treise air bith ann an reachd prionfaidh, ma táid an aghaidh reachd agus ordughean easpoig na Roimh.

Ann so ata leantuin briathra a ghnáthaigh Tetzal, agus a chompanachaidh, ann bhi mineacha' an tairbh ata ann caird', no comas fhaghail, agus am feum ata air an ceannach beagan roimh an aitheasacka.

“ Mu cheannaicheas duine air bhi litriche comais, feadaidh anam clos fuaimhneach a ghabhil, thaoibh a slainte. Na h anamaibh ata air an comail am Purgoidearachd, air son an bheil 'an comas so air a cheannach chum an faorsa, co luadh as a ní an t airgid fuaim ann fa chiste, ata iad air bail ag faghail suasgladh as ionad na do 'ruinn finn, agus a' dol suas chum neamh. Gu 'm bheil eifeachd cairde, nó litriche comais, co mhor, ge do bhitheadh neach ciontach, ann sa pheacadh as ro'-ghrainealeadh, eadhoin, eigneachadh a' dheanamh air mathair Dhe (ní nach 'eil comasach) gidheadh, gu 'm bitheadh e air a logha, agus air a thoirt air falbh leo, agus an duine air a shaora o pheanas agus o chionta. Air son taitan feadaidh thu anam t athair a shaoradh a Purgoidearachd.

Ata iad sin, agus iomad' briathra fiathuigh eile, air an roghnacha 'mach a sgríobhui'ean Luther le Chemnitius, ann a Examen. Consilii Tridentini, apud Herm. Vander Hardt. Hist. Liter. Reform. pars 4. taobh duileag 6.

Eis-

* Jubilee.

Eisempheiribh air AIN-IOCHD na PAPANACHD.

DO bi a Phapanachd ann sgach linn, *Mathair Grainéalachda na Talmhain*. Do bhi moran do na Papaibh nan toratharibh co'-airighte air sporsa, uail-mhianucha, neo'-dhiulfeachd, ain tighearnas, ain-iochd, neo'-dhiadhachd, agus gach gne' aingidheachd. Agus do leann na Priomh-chinn, na h'ard easpoigeadh, na h'easpoigeadh, gu fuilbheir an eisempheir ua' bhafach a chuireadh rompa le 'n uachd-ranaibh spioradail, ann 's gach lochd ro'fhuathach. Thug a chuid mhor do 'n chleir a b' isle 'n am meafg iad fein suas gu h'ain-eolas, traitearachd, agus droch gníomharatha; ag eabra' ann striopachas, sodomachd, fein-thruailleadh, &c. Ach cha 'n e fo a t'iomlan; do bhi siad ciontach ann sna h'ain-iochdaibh a b' oilteileadh, ann san all-mharachd bu bhruideala, gach am a fhuair iad lamb an uachdar. Mar fhia'nais murtadh eidear le cheud, agus tri fichead million Protestanach, gun bhrosdúchadh air bith ann Germany, Poland, Spain, Asia an Iar, Africa, Inrseadh na h'ard an Ear, agus America, fuidh sgaile bhi a craobh sgaioleadh an t'foisgeul, no chum ait'adhlaic Josa Chríost a chosnadh as laimh na mi-chreidmich; an traitearach agus am murtadh bruidéal, chum cur as do mhiltibh do na Waldenses, agus dreama Aithleasfúight eile as an Fhraing, Bohemia, Hungary, Transilvania, Lithuania, agus a Poland; mar an ceadna o Austria, am Palatinate air an Rhine, Saltsburgh, agus ionada eile ann Germany; geur leanmhuin-ath-bhuailt am Piedmont, Savoy, agus an Fhraing; am murtadh iofrionnach air Protestanaich san Fhraing, agus Eirinn*. An oirpe ann-dana, a thugadh air Rígh SEUMAS I. Shafgain agus a mbordhail, chum an feudadh suas le fudar ann san aithir; na-geur leanmhuine ath-bhuailt air Protestanaich (do gach ainm) ann BRITAIN, fuidh rioghach prionsaídh Papanach, no iad san a bha tairgfe pilleadh

* Am Paris air la Bhartholoime, ann sa bhliadhna 1571. ann am marbh na h'oidhche; agus gaoid na dhiaidh ann ionadaibh eile 's an Fhraing, do bhi 25 míle (do reir cunntais Mhezerey 30 míle, do reir cunntais Thuanus da sgríobhadair Phapanach,) gu h'all marach air am murtadh: Agus do bhi iomad ceud do na Flaithibh, agus do uaillibh na rioghachd a chuaidh chuireadh chum posadh Rígh Navarre 'n am meafg, ris an do ghabh a chuirte gu failteach, agus leis gach cossas cairdeas; agus thug Papa Gregory XIII. buidheachas foilleasach do Dhia air son a chosgradh oilteil fo. Agus ata S. Eoin Temple ag sgríobhadh gu 'n deachadh deich agus seachd fichead míle Phrotestanach a chosgradh ann Eirinn, gun bhrosdúcha air bith ann san bhliadhna 1641. ann uine da mhios.

pilleadh air an ais chum eaglais na Roimh, agus faidheoidh, bhi cuir fios prionfaidh, rioghraidh, agus impeirean o'n ughdarras le reachda Papail, leis an raibh an riochdaibh air an cuir faoi mhallucha', no faoi thoirmeasg, agus an iochd-ranaibh air am brosdugha chum ceannairc nan aghaidh, no chum am murtadh, agus aithn' aig' prionfaidh eile am fearan a' ghlacadh, faoi phaineachas tuiteam fuadh fheirg an De Uile-chumhachdaich, agus faoi' dhiom nan abstolaibh naomh Peadar agus Pol.-----

Ata an doigh ifrionnach, leis am bheil Papanach a cur an ain-iochda oilteil ann gnìomh air Protettanaich na uamhunn do nadura dhaoine.

Ann an cur gu bas leis a Chuir Rannfughaidh an diaidh ann neach ris an abair iad eiriceach, a thoirt suas do 'n diabhull agus d' a ainglibh gu solaimte, a' e air a losgadh gu bas, am buillsgean dearcadh le aoibhneas, agus ard chliu na ceart droinge a dh' amhairce air bas, a chiontaich bu mho, le truas. Cha 'n 'eil neach air bith aig' am bheil e mhoth-ughadh duine, a dh' fheadas a leughadh gun oilt' agus ua'mhunn an cunntas' ata air ain-iochd nam Papanach ann Piedmont, an Fhraing, Eirinn agus ionada eile. Do bhi cuid air am fionna beo, cuid eile air am beo adhlac le 'n cinn os ceann na talmhain: cuid eile a bha an frona, an ciochan, agus buill eile air an tarruing dhuibh le turcaibh teine dearg, agus an eadan air an locar le gilbith, do bhi cordaibh air an ceangal mu chinn droinge eile, agus iad air an teannadh le bataibh gus an d' tainig an fhuil amach air an fuilibh, air an cluaibh, agus air an fronaibh, air uaireadh leumadh an fuilibh as an ceann. Do bhi beul agus ionada fosgailt eile cuid air an lionadh le fudar, agus ann sin teine ga chur ris; do bhi beulaibh cuid eile air an cumail fosgailte le fruilean agus uisge lobhta, fual, agus nithi falach eile air an dorta' fios nan amhuigh. Do bhi mnai air am fosgladh suas, agus an sin air an roasda air stoba iaruin, agus an sin an ciochan 'ga 'n ith mar nithe foghail: do bhi moran dhiubh a bha torruch air an sgoltadh suas chum f'gu tuiteadh na leanaibh amach, mar chobhartach do mhadraidh agus do mhucaibh. Do bhi bain-tighearnaibh, agus mnai uasal, oighe maifeach, agus caileana og air an eigneach' gu foilleasach ann lathair am feara postadh, agus am parantaibh; agus do bhi cuid dhiubh airis air an giulan mar bhuill fanoid le stuib air an sathadh suas rompa. Naoidheana gu h aith-neasach air an tarruing as a cheile, no air an tilgeadh thar creaga ard; agus moran dhiubh air an cumail suas air roinnibh cloidheamh agus sleadhan, gus an deug iad le spairn: do bhi moran air an glacadh air an sailtibh, agus air am bualadh gu bas air crannaibh agus air clochaibh. Do bhi moran air an losgadh

a dheanamh fagraidh gus an do bhruchd a' mionach amach, no air an tuthchadh gu bas le teine mall, ann an uaimhibh. Chuaidh caolain cuid a cheanga! re craobhan, agus do bhi iad an sin air an fgiurfadh ma 'n cuairt gus an tarneagh gu h iomlan amach iad; do bhi an croidh air a thabhairt as dream eile, is iad 'g an cagnamh le 'n fiaclaibh. Do bhi cuid air an feideadh le builg, gus an raibh iad ullamh chum sgaineadh as a cheile, do bhi pineacha air an fathadh gu tiugh an ann cuid eile o'mhullach gu bonn; an t am bha dream eile air an roasda le teine foadair no ann amhuinn theanteadh. Do bhi clann air an co-eigneacha' chum am parantaibh gradhach a mhurtadh, no parantaibh chum an caomh chlann a bhathadh no chum an sgornach a ghearradh. Do bhi fir-phostadh air an co eigneacha chum lann a shathadh nam mnai gradhach, agus mnai chum am fir-postadh caomh a chrochadh, agus ann sin air a murtadh gu h ain-iochd-mhor iad fein.

Ann sgach ain-iochd ua-bhasach agus murt' all-mharach dhiubh sin, a ghnathaighe air droing Aithleasaighte, cho roibh na mnai Papanach dada gaorid do na feara; oir ann fa choscradh an Eirinn, do mharbh aon diubh seachdnar fear agns mnai ann aon mhaidin, agus do mharbh aon eile dhiubh cuig is da fhichead bean le a laimh fein. Agus 'n uair a ghear na h iofrionnaich neo'-dhiadhaidh sin nam bloideamh as a cheile agus a loisgiad moran Bhiobuil Protestanach, dubhairt iad " Gur b' e Tein' Iofrionn a bha ann." Cha 'n eil sinn a' labhairt air diabhl, ach air PAPANACH !

C R I O C H.

CARDE, NO COMAS a dh' aontaigh PAPA
CLEMENT V. do EOIN, agus JOAN, RIGH
agus BAIN RIOGHAIN na FRAINGE, agus d'
an FUI-CHEIMNIGHIDH gu brath.

CLEMENT Easboig, feirbhifeach, do sheirbhifeiche
Dhe, d' ar mic agus ar inghin ro chaomh ann Criost,
an roi-oirdeirc Eoin, agus Joan Riogh, agus Bain-rioghain
na-Frainge, failte, maille r' ar beannugha' abstolach: Ata
sinne gu toilteach ag aontachadh le' r 'n iartus fa, agus gu
sonraichte, ann sna nithe sin ata sibhse 'g iarraidh gu diadh-
aidh, gu 'n deonaiche Dia dhuibh sith agus suaimhneas. 'S
ann uaithe so, ata sinne nllamh a fhreagradh ar 'n iartuis
umhal, agus le 'r 'n ughdarras abstolach, ata sinne leis an
Litr so, ag aontuchadh lan chomas gu brath na dhiaidh so,
dhuibh se, agus d' ar fui'cheimnighibh a bhitheas ann
fan am nan righribh agus na 'n/bain-righribh fan Fhraing,
agus do gach aon aguibh se, agus dhoibh fan faileith:
Gu 'm fead gach athair faoisaid* mu fan do 'n chleir,
no do 'n t sluagh a bhitheas e d' an dean sibh se, no
iad fan roghain, malairt a thabhairt ann f'gach moid no
gealladh a thug sibh cheanna, no bheir sibh se, no ar
fui'cheimnighibh na dhiaidh so, (ann taobh mach do mhoide
m' an Fhearann Naomh, no mu na h abstoil bheannuichte
Peadar agus Pol, no mu gheannuigheachd amhain) agus mar
an ceadna, gach mionna a thug sibh, no bheir sibh se, no
iad fan, ann f'gach am re teachd, nach f'headar a' choimhead
gu tarbhach, gu 'm feadar am malairt, le oibrigh diadhaidh
eile, mar chi eisean iomchuidh air son sith ar 'n anamaibh se,
no an anamaibh sin. Bitheadhe uime sin, air gach doidh neo-
laghail do neach air thalamh atharrach' a dheanamh air a-
so, no le dioras cur na aghaidh. Agus bitheadh fios aig'
gach neach a bheir oirp' air an nith so, gu 'm bheil e air ball
a' toilltin fearg Dhe, agus fearg nan abstol naomh Peadar
agus Pol.

Air a tabhairt aig Avignon. 12 Calend. Maii. aon 1357.

Faic Cacherius Spicileg, miscell. Epistolae, tom. 4. p. 275

* * Do reir na Litr so, cha 'n f'heum righ air bith Fran-
cach a' mionnan as solaimte a choimhead 'n as faide na bhios
e tarbhach dha sin a dheanamh, agus ma gheibh e faoi-
feadach, a mhalairteas nith eile air son a bhriseadh, fead-
aidh e rogh ain a dheanamh air neach air bith do 'n chleir a
thogras e, chum faoisaid. Ata e foilleir mar an ceadna,
nach 'eil dion earbsa air bith thaoibh co'cheangal-reite, sith
no cairdeas a nithear re daoinibh a ghabhas an t fochair so
dhoibh fein.

PROTESTANACH.

* Father confessor.

